

Actieplan van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren betreffende de toepassing van ISQC 1 in België

Algemene beschouwingen

1. De Raad van het IBR is zich bewust van de moeilijkheden die de confraters ondervinden om zich aan te passen aan de wijzigingen in het normenkader voor het beroep in een wereld waar de globalisering om zich heen grijpt. Deze ontwikkelingen zijn evenwel een verplichte overgang voor het beroep indien het concurrerend wil blijven en aan de eisen wil voldoen die nodig zijn voor het verrichten van zijn opdrachten. In deze optiek heeft de Raad een moderniseringsproces voor het Belgisch normenkader ingezet door de goedkeuring van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België voor wat de controle van de financiële overzichten betreft.

2. Overeenkomstig het begeleidingsplan van de ISA's en ISQC 1 en gezien het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem zoals opgesteld door het ICCI, dat de toepassing van ISQC 1 binnen bedrijfsrevisorenkantoren mogelijk maakt, heeft de Raad van het IBR de opportuniteit onderzocht om aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen voor te stellen ISQC 1 van toepassing te maken op een datum die overeenstemt met deze voorzien in de norm inzake de toepassing van de ISA's.

3. De Raad van het IBR is zich immers bewust van het feit dat door de toepassing van de ISA's in België (en meer bepaald van ISA 220), de internationale standaard voor kwaliteitsbeheersing (ISQC 1) met betrekking tot de kwaliteitsbeheersing voor kantoren die controle- en beoordelingsopdrachten betreffende financiële overzichten uitvoeren, alsmede andere *assurance*- en aan *assurance* verwante opdrachten, onrechtstreeks ook van toepassing kan zijn.

4. Bijgevolg heeft de Raad van het IBR, met het oog op het verduidelijken van de toepassing van ISQC 1 in België, beslist om een norm voor te stellen die de toepassing van de internationale standaard ISQC 1 verplicht maakt in België gelijktijdig met de algehele inwerkingtreding van de ISA's, dit wil zeggen vanaf 2014 (voor de boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014). Deze norm zal in de loop van 2013 aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen worden voorgelegd.

5. De Raad van het IBR begrijpt dat de kantoren vooral te kampen kunnen hebben met de volgende problemen:

- ontwikkeling van de beleidslijnen en procedures met betrekking tot:
 - o de rol van de kwaliteitsverantwoordelijken binnen het kantoor;
 - o de ethische voorschriften;
 - o de aanvaarding en de handhaving van cliëntrelaties en van specifieke opdrachten;
 - o de *human resources*;
 - o de uitvoering van de opdracht;
 - o de opvolging van het stelsel van kwaliteitsbeheersing;
- mededeling aan het personeel van het kantoor van deze beleidslijnen en procedures, de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het stelsel van kwaliteitsbeheersing;

- behandeling van de problemen in verband met de aanvaarding en handhaving van cliëntrelaties;
- beleidslijnen en procedures voor het personeel;
- behandeling van consultaties en van meningsverschillen tussen de leden van het opdrachtteam;
- organisatie van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling die op bepaalde opdrachten zal worden toegepast;
- opvolging van het stelsel van kwaliteitsbeheersing, waaronder periodieke kwaliteitscontroles van een steekproef van voltooide opdrachten.

6. De Raad van het IBR besteedt bijzondere aandacht aan het lot van de zelfstandig werkende bedrijfsrevisoren ("*sole practitioner*"). Om aan de vereiste van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling te voldoen, zouden laatstgenoemden samenwerkingsverbanden kunnen aangaan met kleine organisaties door middel van een vereniging.

7. Teneinde een geleidelijke toepassing van ISQC 1 door de bedrijfsrevisorenkantoren te ondersteunen, heeft de Raad van het IBR, met de steun van de Commissie SME/SMP en de Commissie Normen, de volgende hulpmiddelen en vormingen uitgewerkt:

a) Mededeling en omzendbrief inzake ISQC 1

1. Mededeling inzake de geleidelijke toepassing van ISQC 1 in België

8. De Raad van het IBR heeft eind november 2012 een mededeling verstuurd naar de bedrijfsrevisoren met het oog op de invoering van de hierna in punten b), c), d) en e) omschreven acties (mededeling van de naam van de ISQC 1-verantwoordelijke, terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach, ISQC 1-vorming en geleidelijke toepassing van het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem (cf. Mededeling 2012/17 van 19 november 2012).

2. Omzendbrief inzake de Belgische bijzonderheden in verband met de toepassing van ISQC 1 in België (beroepsgeheim, onafhankelijkheid en aansprakelijkheid)

9. Er dient te worden opgemerkt dat de vertaling van ISQC 1 (*clarified*) naar het Nederlands en het Frans werd uitgevoerd in samenwerking met de Instituten van de andere Lidstaten die twee van onze landstalen delen, met name hetzij het Nederlands, hetzij het Frans.

10. Overeenkomstig ISQC 1 kunnen de zelfstandig werkende bedrijfsrevisoren of de SMP's zich richten tot een confrater van een ander kantoor of tot een gekwalificeerde externe persoon voor de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling. In dit kader vereist ISQC 1 dat een bedrijfsrevisor van een ander auditkantoor, in het kader van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (quality review) toegang heeft tot de documenten die eigen zijn aan een concreet controledossier. Het ontwerp van norm houdende de toepassing van ISQC 1 in België voorziet evenwel dat "*wanneer de zelfstandig werkende bedrijfsrevisoren of de kleine bedrijfsrevisorenkantoren een beroep dienen te doen op een persoon van buiten het bedrijfsrevisorenkantoor, die belast zal zijn met het uitvoeren van de kwaliteitsbeoordeling*

van zijn opdrachten, zij een beroep [dienen] te doen op een confrater van een ander kantoor met voldoende en geschikte ervaring en autoriteit.” (paragraaf 2 van het ontwerp van norm)

11. Deze verplichting gaat in België gepaard met een aantal vragen die verband houden met het beroepsgeheim van de bedrijfsrevisor die de *review* uitvoert, met zijn onafhankelijkheid en aansprakelijkheid.

12. De Raad van het IBR zal begin 2013 een omzendbrief goedkeuren als antwoord op de verschillende vragen met betrekking tot deze opdracht.

b) Mededeling van de naam van de aangestelde ISQC 1-verantwoordelijke, in voorkomend geval, binnen een bedrijfsrevisorenkantoor

13. Teneinde de invoering van ISQC 1 en de opvolging hiervan door de bedrijfsrevisorenkantoren te vergemakkelijken, heeft de Raad van het IBR voorgesteld dat elk bedrijfsrevisorenkantoor een “ISQC 1-verantwoordelijke” zou aanduiden binnen zijn kantoor die zou kunnen fungeren als eerste contactpunt met het IBR. De Raad van het IBR heeft de bedrijfsrevisorenkantoren verzocht om hem tegen eind januari 2013 de naam van deze persoon mee te delen (*cf.* Mededeling 2012/17 van 19 november 2012).

c) Terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach via de helpdesk van het ICCI

14. Het ICCI stelt een helpdesk ter beschikking van de bedrijfsrevisoren en van externe personen, die onder meer en met de hulp van een coach, de vragen over de toepassing van de ISA's (voorzien voor 2014) zal beantwoorden (www.icci.be). In dit verband staat een coach ter beschikking van de bedrijfsrevisorenkantoren en dit kosteloos gedurende vier uren, om een pragmatisch antwoord te geven op de praktische vragen van confraters met betrekking tot de toepassing van de ISA's. Na overleg met de ISA-coach en mits zijn toestemming, werd voorgesteld om de functie van deze coach uit te breiden tot ISQC 1 vanaf het einde van het tweede semester 2012 en dit kosteloos ten belope van twee bijkomende uren per kantoor. Indien bedrijfsrevisorenkantoren geen of nauwelijks vragen voorleggen, wordt voorgesteld om aan de ISA/ISQC 1-coach te vragen zelf contact op te nemen met een aantal kantoren en deze, in voorkomend geval, te ontmoeten teneinde hen te interpellieren over de moeilijkheden die zij hebben ondervonden met betrekking tot de toepassing van ISQC 1.

d) ISQC 1-vormingen

1. Informatiesessie 2012 bestemd voor de bedrijfsrevisoren

15. De Raad van het IBR heeft op 17 oktober 2012 een informatiesessie georganiseerd houdende voorstelling van de nationale en internationale hulpmiddelen voor SME/SMP, waaronder meer bepaald het Handboek Intern kwaliteitsbeheersingssysteem van het ICCI en de hulpmiddelen van het SMP *Committee* van de IFAC.

2. Seminaries 2013 bestemd voor de ISQC 1-verantwoordelijken van bedrijfsrevisorenkantoren

16. Met het oog op een goede voorbereiding van de toepassing van ISQC 1 binnen de bedrijfsrevisorenkantoren, heeft de Raad van het IBR tevens de wens uitgedrukt om in juni 2013 een specifiek seminarie te organiseren bestemd voor de binnen de bedrijfsrevisorenkantoren aangeduide ISQC 1-verantwoordelijken. Dit seminarie zal als doel hebben de verschillende controlelijsten,

modellen en voorbeelden van het ISQC 1-handboek te overlopen samen met de ISQC 1-verantwoordelijken en hen aldus de mogelijkheid te bieden om vragen hieromtrent te stellen.

3. Seminaries 2012, 2013 en 2014 bestemd voor de bedrijfsrevisoren

17. De Raad van het IBR plant jaarlijks een seminarie over ISQC 1. Dit seminarie heeft als doel de deelnemers concreet te helpen bij het toepassen van een kwaliteitsbeoordeling op het niveau van bedrijfsrevisorenkantoren. Actuele concrete voorbeelden worden voorgesteld met het oog op de bewustmaking van de confraters.

18. Zoals aangekondigd in de brochure Vorming 2012-2013, was het seminarie van september 2012 (in het Nederlands en het Frans) over ISA 220 en ISQC 1, zoals ook in 2011, gebaseerd op het Handboek Intern kwaliteitsbeheersingssysteem zoals opgesteld door het IBR en beschikbaar op de website van het ICCI.

19. De Raad van het IBR zal ook in 2013 en 2014 seminaries (4 uren) organiseren met als doelstelling het voorstellen en toelichten van de inhoud en de concrete toepassing van ISQC 1. Ook tijdens deze seminaries zal het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem als basis worden gebruikt (*cf. infra*). Actuele concrete voorbeelden zullen worden voorgesteld met het oog op de bewustmaking van de confraters.

4. Regionale ontmoetingen 2013-2014

20. De Raad van het IBR zal in 2013 en 2014 regionale ontmoetingen organiseren via de Cel SP (*sole practitioners/sole proprietors*), gewijd aan vragen met betrekking tot de ISA's en ISQC 1. Deze ontmoetingen beogen een rechtstreekser contact met de kleine bedrijfsrevisorenkantoren zodat zij hun praktische problemen kunnen voorleggen, specifieke vragen kunnen stellen en concrete antwoorden kunnen krijgen. Er zal meer bepaald aan de ISA/ISQC 1-coach en desgevallend ook aan de sprekers van de ICCI-seminaries gewijd aan ISQC 1 of een SMP kantoor, worden gevraagd om deze ontmoetingen te leiden.

e) **Geleidelijke toepassing van het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem (ISQC 1) van het ICCI**

21. Het ICCI heeft een handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem opgesteld dat sinds april 2012 op zijn website kan worden geraadpleegd (*cf. het bericht hieromtrent aan de bedrijfsrevisoren*). Dit handboek zal tweemaal per jaar worden bijgewerkt.

22. Dit handboek bestaat uit de aanpassing door de Commissie SME/SMP aan de Belgische context van het "Kwaliteitshandboek" (Deel A, B en C) van het Nivra, thans NBA (Nederland), en is geïnspireerd op de "Guide to quality control for SMEs" van de IFAC alsook op de "Practice note 26" van de APB (Verenigd Koninkrijk).

23. De bedrijfsrevisorenkantoren hebben de keuze om dit handboek als zodanig in zijn geheel te gebruiken of via het aanpassen en geleidelijk invullen van de diverse modellen, voorbeelden en checklists die beschikbaar zijn op de ICCI-website. De modellen, voorbeelden en checklists moeten worden aangepast aan de specifieke vereisten van het bedrijfsrevisorenkantoor en zijn cliënten en moeten derhalve dienovereenkomstig worden aangevuld teneinde een kantoor specifiek handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem te verkrijgen.

De Raad van het IBR is zich bewust van de draagwijdte van de toepassing van ISQC 1 binnen het bedrijfsrevisorenkantoor en stelt aan de kantoren die dit wensen voor om de toepassing van de checklists, modellen en voorbeelden van het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem van het ICCI te spreiden volgens de volgende termijnen ¹:

Benaming	Termijn
Elementen van een intern kwaliteitsbeheersingssysteem	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Voorbeeld inzake juridische structuur van het bedrijfsrevisorenkantoor	
Checklist Bevestiging tot naleving van de beleidslijnen en procedures inzake interne kwaliteitsbeheersing	
Model Transparantieverslag	
Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Voorbeeld inzake structuur van het bedrijfsrevisorenkantoor en organisatie	
Voorbeeld inzake documentatie van de verantwoordelijkheden	
Voorbeeld inzake definiëring van functies	
Relevante ethische voorschriften	
Voorbeeld van ethische voorschriften voor een bedrijfsrevisorenkantoor	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Voorbeeld van een geheimhoudingsverklaring	30 september 2013
Voorbeeld 1: Onafhankelijkheidsverklaring	30 september 2013
Voorbeeld 2: Jaarlijkse verklaring van onafhankelijkheid en van geheimhouding en bevestiging van eerbaarheid en bekwaamheid	30 september 2013
Checklist over de onafhankelijkheid inzake honoraria voor het commissarisaanbod en andere diensten	30 september 2013
Aanvaarding, voortzetting en beëindiging van een cliëntrelatie en een opdracht	
Checklist Identificatie van de cliënt	Reeds verplicht
Checklist Beoordeling van de integriteit van de cliënt (beslissingsbomen inbegrepen)	Reeds verplicht
Checklist Fraude	Reeds verplicht
Voorbeeldbrief collegiaal overleg	Reeds verplicht
Checklist Uitbrengen offerte	30 september 2013
Checklist Opdrachtaanvaarding – Voorbeeld 1 (Bijlage inbegrepen: onafhankelijkheidstoets op opdrachtniveau)	30 september 2013
Checklist Opdrachtaanvaarding – Voorbeeld 2	30 september 2013

¹ Deze termijnen werden aan de confraters meegedeeld aan de hand van Mededeling 2012/17 van 19 november 2012

Voorbeeld opdrachtbrief (ISA 210)	30 september 2013
Voorbeeld van een algemeen contractueel kader voor prestaties	30 september 2013
Checklist Voortzetting van de opdracht	30 september 2013
Checklist Hernieuwing van de benoeming	30 september 2013
Checklist Budgettering van de uren in een mandaat van commissaris	Reeds verplicht
Personeel	In geval van tewerkstelling van personeel, verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Checklist Aanwerving van nieuw professioneel personeel – Vragen interview	
Checklist Beoordeling na het interview	
Voorbeeldbrief voor het opvragen van referenties	
Voorbeeld van een inschrijvingsformulier vorming	
Checklist Vorming	
Voorbeeld van een evaluatieformulier van het professioneel personeel	
Checklist Evaluatie per opdracht	
Modelbepalingen in een arbeidsovereenkomst in verband met de geheimhouding en vorming	
Voorbeeld van functie-indeling	
Opdrachtuitvoering	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Voorbeeld van procedure inzake consultatie	
Model Schriftelijk akkoord voor consultaties	
Checklist Planning- en controleschema's van <i>reviews</i> van het intern kwaliteitsbeheersingsonderzoek van een opdracht	
Checklist Intern kwaliteitsbeheersingsonderzoek van de opdracht	
Het monitoren	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Checklist Planning en controleschema van <i>reviews</i> van dossiers	
Checklist Vragenlijst jaarlijkse review van de naleving van het intern kwaliteitsbeheersingssysteem	
Checklist Monitorenverslag	
Checklist Opvolging van de resultaten van de jaarlijkse <i>review</i> van het intern kwaliteitsbeheersingssysteem	
Documentatie	
Voorbeelden van methoden van archiveren van een opdracht	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1

Voorbeeld van methoden van archiveren van documenten van het intern kwaliteitsbeheersingssysteem	Verplicht bij de inwerkingtreding van ISQC 1
Checklist Documentatie van klachten en aantijgingen	30 september 2013
Voorbeeld van klachtenformulier	30 september 2013

Tijdschema van het actieplan betreffende de toepassing van ISQC 1

Acties	Inhoud	Termijn
Aanname van een mededeling en een omzendbrief	1. Mededeling van het IBR	Eind oktober/begin november 2012
	2. Omzendbrief houdende toelichting van de Belgische bijzonderheden	Begin 2013
Mededeling van de naam van de ISQC 1-verantwoordelijke	Aanwijzing en mededeling van de naam aan het IBR	Eind januari 2013
Terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach		Vanaf eind tweede semester 2012
ISQC 1-vormingen	Seminaries bestemd voor de ISQC 1-verantwoordelijken	juni 2013
	Seminaries bestemd voor de bedrijfsrevisoren (NL en FR)	12 september 2012
	Informatiesessie	17 oktober 2012
	Seminaries en regionale ontmoetingen	2013, 2014
Geleidelijke toepassing van het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem		Vanaf 30 september 2013

